

પાઠ પાઠ 20

દૂધ સહકારી મંડળી

સરપંચ : મુખી, તમારા બધાંના સહયોગથી દૂધ સહકારી મંડળીનું પોતાનું મકાન તો બનીને તૈયાર થઈ ગયું છે. હવે તેનું ઉદ્ઘાટન પણ કરાવવું પડશે. કહો, તેના માટે કોની સાથે વાત કરીએ?

મુખી : આપણે દૂધ મંડળીના અધ્યક્ષને જ વાત કરીએ. પર્યાવરણ દિવસ પણ આવી રહ્યો છે. આપણે આપણી ગૌચરભૂમિમાં વૃક્ષારોપણ પણ કરાવડાવવું પડશે. અત્યારથી કેટલાક વૃક્ષો વવડાવી લઈશું તો થોડા વર્ષોમાં છાંયડો થઈ જશે, અને પશુઓને ચરાવવામાં સરળતા રહેશે.

સરપંચ : સારું છે. એવું જ કરીએ છીએ. આપણે કાલે જ શહેર જઈને અધ્યક્ષશ્રી અંબાલાલભાઈને મળવા જઈશું. એ પણ નક્કી કરી લઈએ કે આપણે આપણી સાથે બીજા કોને કોને લઈ જવાના છે.

મુખી : આપણી શાળાના શિક્ષક પૂરણભાઈ ખૂબ સમજદાર છે. તેમને તો આપણી સાથે લઈ જ જવા પડશે. તે અધ્યક્ષશ્રી સાથે સારી રીતે વાત પણ કરી લેશે અને તેમને બધું સમજાવી

દુગ્ધ સહકારી સમિતિ

સરપંચ : મુખિયા જી, આપ સબકે સહયોગ સે દુગ્ધ સહકારી સમિતિ કા અપના ભવન તો બનકર તૈયાર હોગયા હૈ। અબ ઇસકા ઉદ્ઘાટન ભી કરવાના પડેગા। બતાઝે ઇસકે લિએ કિસ સે બાત કરેં?

મુખિયા : હમ દુગ્ધ સમિતિ કે અધ્યક્ષ જી સે હી બાત કરેં। પર્યાવરણ દિવસ ભી આ રહા હૈ। હમેં અપની ચરાહગાહ મેં વૃક્ષારોપણ ભી કરવાના પડેગા। અભી સે કુછ વૃક્ષ લગવા લેંગે તો કુછ વર્ષો મેં અનકી છાયા હો જાણી ઓર પશુઓં કો ચરાને મેં સુવિધા રહેગી।

સરપંચ : ઠીક હૈ। ઇસા હી કરતે હૈં। હમ કલ હી શહર ચલ કર અધ્યક્ષ શ્રી અંબાલાલ ભાઈ સે મિલને જાઈંગે। યહ ભી તય કર લેં કી, હમેં અપને સાથ ઓર કિસ-કિસ કો લે જાના હૈ।

મુખિયા : અપની શાલા કે શિક્ષક પૂરનભાઈ બહુત સમજદાર હૈં। અન્હેં તો અપને સાથ લે હી જાના પડેગા। વે અધ્યક્ષજી સે અચ્છી તરહ બાત ભી કર લેંગે ઓર અન્હેં સબ કુછ સમજા ભી દેંગે। ઉદ્ઘાટન કા લિખિત કાર્યક્રમ ભી તો બનવાના પડેગા।

પણ દેશે. ઉદ્ઘાટનનો લેખિત કાર્યક્રમ પણ બનાવડાવવો પડશે. પૂરણભાઈ જ સારી રીતે બનાવડાવી શકશે.

સરપંચ : સારું. કાલે જ જઈશું. પૂરણભાઈને હું બોલાવડાવી લઈશ. જો બીજા કોઈને બોલાવડાવવા હોય તો જણાવો.

મુખી : બીજા તો કોઈને નથી લઈ જવા. હમણાં તો આપણે ત્રણ જ જઈશું. કાલે શહેર જવા હું મારી ગાડી તૈયાર કરાવડાવું છું. આપણે સવારે દસ વાગે જઈશું. નવ વાગે ગાડી તમારા ઘરે મોકલાવી દઈશ. તમે તૈયાર રહેજો. (બીજા દિવસે ત્રણે દૂધ સહકારી મંડળીના અધ્યક્ષના કાર્યાલય પહોંચે છે)

સરપંચ : અધ્યક્ષજી અમે અંદર આવી જઈએ?

અધ્યક્ષ : આવો, આવો. સરપંચજી આવો. ઓહો! મુખી અને પૂરણભાઈ પણ સાથે આવ્યા છે. લાગે છે કે કોઈ નવી યોજના બનાવી છે.

ત્રણ : નમસ્કાર સાહેબ.

અધ્યક્ષ : નમસ્કાર. બેસો. કહો કે કેમ આવવાનું થયું?

સરપંચ : અમે આપની પ્રેરણા અને સહયોગથી અમારા ગામમાં દૂધ મંડળીનું મકાન બનાવડાવીને તૈયાર કરાવડાવી દીધું છે. બધાંની ઈચ્છા છે કે તે મકાનનું ઉદ્ઘાટન આપની પાસે કરાવીએ.

કાર્યક્રમ મી પૂરણ જી હી ઠીક સે બનવા સકેંગે।

સરપંચ : ઠીક હૈ। કલ હી ચલેંગે। પૂરણ જી કો મેં બુલવાલૂંગા। યદિ ઓર કિસી કો બુલવાના હો તો બતાઝે।

મુખિયા : ઓર કિસી કો નહીં લે ચલના હૈ। અમી તો હમ તીનોં હી ચલેંગે। કલ શહર ચલને કે લિએ મેં અપની ગાડી તૈયાર કરવાતા હૂં। હમ સવેરે દસ બજે ચલેંગે। મેં 9 બજે ગાડી આપકે ઘર ભિજવા ઢૂંગા। આપ તૈયાર રહના। (અગલે દિન તીનોં ઢુઘ સહકારી સમિતિ અધ્યક્ષ કે કાર્યાલય પહૂંચતે હૈં।

સરપંચ : અધ્યક્ષ જી હમ અંદર આ જાઈ?

અધ્યક્ષ : આઝે, આઝે ઓર પૂરણ જી, સરપંચ જી, આઝે, ઓ હો! મુખિયા જી મી સાથ આઈ હૈં। લગતા હૈ કિ કોઈ નઈ યોજના બનાઈ હૈ।

તીનોં : નમસ્કાર સાહબ।

અધ્યક્ષ : નમસ્કાર બૈઠિએ। કહિએ કેસે આના હુઆ?

સરપંચ : હમને આપકી પ્રેરણા ઓર સહયોગ સે અપને ગાંવ મેં ઢુઘ સમિતિ કા ભવન બનવા કર તૈયાર કરવા દિયા હૈ। સબ કી ઝૂછા હૈં કિ ડસ ભવન કા ડઢ્ઢાટન આપ સે કરવાઈ।

અધ્યક્ષ : અરે સરપંચજી આપણે બધા તો એક જ મંડળીના સભ્યો છીએ. સારું થશે કે આપણે કોઈ બીજા પાસેથી ઉદ્ઘાટન કરાવડાવી લઈએ.

મુખી : આપનું કહેવું તો યોગ્ય છે. પણ અમે નક્કી કરી લીધું છે કે આ મકાનનું ઉદ્ઘાટન અમારે આપની પાસેથી જ કરાવવું છે.

પૂરણભાઈ : શ્રીમાન આપની પ્રરણા અને સહયોગથી જ આ મંડળી બની છે. આ મકાન પણ તમારા સહયોગથી બન્યું છે. તેથી આનું ઉદ્ઘાટન પણ અમે આપની પાસેથી જ કરાવવા ઈચ્છીએ છીએ. આપ જો આપની સ્વીકૃતિ આપશો અને આપના વ્યસ્ત સમયમાંથી થોડો સમય કાઢશો તો કૃપા થશે.

અધ્યક્ષ : પૂરણભાઈ, મેં તમારા ખૂબ વખાણ સાંભળ્યા છે. તમે જે તત્પરતાથી તમારી શાળા ચલાવી રહ્યા છો, તે જ તત્પરતાથી તમારે આ મંડળીને પણ ચલાવવાની છે. મારી પાસેથી જે સહયોગ કરાવવો હોય તે તમે મુખીને કહેવડાવી દેજો.

પૂરણભાઈ : સાહેબ ગામની સેવા કરવી તે મારું કર્તવ્ય છે. મારાથી જેટલી થઈ શકશે તેટલી સેવા કરતો રહીશ.

સરપંચ : એક વાત બીજી પણ છે. ગૌચરમાં વૃક્ષારોપણ પણ કરાવવું છે. ત્યાં અમે લગભગ એક સો વૃક્ષો લગાવડાવવા ઈચ્છીએ છીએ. અમે બધાં

અધ્યક્ષ : અજી સરપંચ જી હમ સબ તો એક હી સમિતિ કે સદસ્ય हैं। अच्छा होगा कि हम किसी और से उद्घाटन करवा लें।

મુખિયા : આપકા કહના તો ઠીક હૈ લેકિન હમને તયકર લિયા હૈ કિ, ઇસ ભવન કા ઉદ્ઘાટન હમં આપસે હી કરાના હૈ।

પૂરણ જી : શ્રીમાન જી આપ કી પ્રેરણા ઓર સહયોગ સે હી યહ સમિતિ બની હૈ। યહ ભવન હી આપકે હી સહયોગ સે બના હૈ। ઇસલિએ ઇસકા ઉદ્ઘાટન હી હમ આપ સે હી કરવાના ચાહતે હૈં। આપ યદિ અપની સ્વીકૃતિ પ્રદાન કરેંગે ઓર અપને વ્યસ્ત સમય મેં સે થોડા સમય નિકાલેંગે તો કૃપા હોગી।

અધ્યક્ષ : પૂરણ જી, મૈને આપકી બહુત તારીફ સુની હૈ। આપ જિસ તત્પરતા સે અપની પાઠશાલા ચલા રહે હૈં, ઁસી તત્પરતા સે આપકો ઇસ સમિતિ કો હી ચલાના હૈ। મુઝ સે જો સહયોગ કરવાના હો વહ આપ મુખિયા જી સે કહલવા દેના।

પૂરણ જી : સર, ગાંવ કી સેવા કરના વહ મેરા કર્તવ્ય હૈ। મુઝ સે જિતની હો સકેગી ઁતની સેવા કરતા રહૂંગા।

સરપંચ : એક બાત ઓર હી હૈ, ચરાગાહ મેં વૃક્ષરોપણ હી કરવાના હૈ। વહાં હમેં લગભગ એક સૌ વૃક્ષ લગવાના હૈં। હમ સહી અતિથિયોં સે એક-એક વૃક્ષ લગવાના-ચાહતે હૈં।

अतिथिओ पासेथी अेक-अेक
वृक्ष लगावडाववा ँखीअे
छीअे.

मुष्ी : अमे तमने भधी गौचरनी
भूमि देभाऽवा ँखीअे छीअे.
ते ँ दिवसे आपनी
उपस्थितिमां तलाठी पासेथी
गौचरनी भूमिने म्पावीने तेनुं
सीमांकन पएा करावी शकीअे.

अध्यक्ष : सारुं. सरपंचछ हुं आवी
ुईश. तमे तारीभ अने समय
ुएावी दे.

पूरएाभाई : साहेभ. ुे आप
आवता सोमवारनो समय
नीकाणशो तो सारुं रडेसे. ते
दिवसे भार तारीभ छे. सवारे
अगियार वाग्यानुं मुहूर्त कढावी
दीधुं छे. भधा अतिथिओ माटे
भोजन पएा बनावडावीशुं. ुे
तमे कडेशो तो अतिथिओ माटे
मुष्ीनी गाडी भोकलावी दईशुं.

सरपंच : ते ु गौचर भूमिमां अेक
डूवो भोदाववानी पएा योचना
छे. ुे क्यांकथी आर्थिक
सहयोग मणशे तो केटलाक
गामवाणा पासेथी श्रमदान
करावी लईशुं.

अध्यक्ष : सारुं. तमे लोको
तैयारीओ करो. हुं समयसर
भधांनी साथे पडोंची ुईश.
त्यां ु आपी योचना
बनावडावी लईशुं.

भधा : आभार. नमस्कार.

अध्यक्ष : नमस्कार.

मुखिया : हम आपको पूरी चराहगाह की भूमि
दिखाना चाहते हैं। उसी दिन आपकी
उपस्थिति में पटवारी से चरागाह की भूमि
को नपवा कर उसका सीमांकन भी करा
सकें।

अध्यक्ष : ठीक है। सरपंच जी मैं आ जाऊंगा।
आप तारीख और समय बता दें।

पूरणजी : सर। यदी आप अगले सोमवार का
समय निकालेंगे तो ठीक रहेगा। उस दिन
12 तारीख है। प्रातःकाल 11 बजे का
मुहूर्त निकलवा लिया है। सारे अतिथियों
के लिए भोजन भी बनवाएँगे। यदि आप
कहेंगे तो अतिथियों के लिए मुखिया जी
की गाड़ी भिजवा देंगे।

सरपंच : उसी चराहगाह भूमि में एक कुआ भी
खुदवाने की योजना है। यदि कहीं से
आर्थिक सहयोग मिला तो गाँववालों से
भी श्रम दान करालेंगे।

अध्यक्ष : ठीक है। आप लोग तैयारियाँ
कीजिए। मैं समय पर सब के साथ पहुँच
जाऊँगा। वहीं सारी योजना बनवा लेंगे।

सभी : धन्यवाद, नमस्कार।

अध्यक्ष : नमस्कार।

शब्दार्थ

गुजराती शब्द

सरपंच
 मुभी
 दूध
 सहकारी/सहयोग
 मंडली
 उद्घाटन
 कराववुं/करावडाववुं
 अध्यक्ष
 पर्यावरण
 गौचरभूमि
 वृक्षारोपण
 वडाववुं
 छांयडो
 चराववुं
 शहर
 नक्की
 समजदार
 लेखित
 बनावडाववुं
 मोकलाववुं
 योजना
 मकान
 कोई
 प्रेरणा
 प्रदान
 व्यस्त
 डाढवुं
 वभाण
 सांभणवुं
 तत्परता
 चलाववुं
 कहेवडाववुं
 सेवा
 कर्तव्य

हिंदी अर्थ

सरपंच
 मुखिया
 दूध/दुग्ध
 सहकारी/सब के सहयोग से
 समिति
 उद्घाटन
 कराना/करवाना
 अध्यक्ष
 पर्यावरण
 चराहगाह/गोचर भूमि
 वृक्षारोपण
 (वृक्ष) लगवाना
 छाया
 चराना
 शहर/नगर
 तय
 समझदार
 लिखित
 बनवाना
 भिजवाना
 योजना
 भवन/मकान
 कोई/किसी
 प्रेरणा
 प्रदान/देना
 व्यस्त
 निकालना
 तारीफ़/प्रशंसा
 सुनना
 तत्परता
 चलाना
 कहलवाना
 सेवा
 कर्तव्य

લગાવડાવવું	લગવાના (વૃક્ષ)/રોપના
અતિથિ	અતિથિ
ઉપસ્થિતિ	ઉપસ્થિતિ
તલાટી	પટવારી
માપવું	નાપના
સીમાંકન	સીમા તય કરના
જણાવવું	બતાના
ખોદાવવું/ખોદાવડાવવું	ખુદવાના
ગામવાળા	ગાંવવાલે
શ્રમદાન	શ્રમદાન
સમયસર	સમય પર

અભ્યાસ

I નીચે આપેલાં વાક્યોનો અભ્યાસ કરો.

- 1) મકાનનું ઉદ્ધાટન પણ કરાવવું પડશે.
- 2) કેટલાંક વૃક્ષો વવડાવી લઈશું.
- 3) પશુઓને ચરાવવામાં સરળતા રહેશે.
- 4) હું મારી ગાડી તૈયાર કરાવું છું.
- 5) હું મારી ગાડી તમારા ઘરે મોકલાવીશ.
- 6) મકાનનું ઉદ્ધાટન તમારી પાસેથી જ કરાવવું છે.
- 7) સો વૃક્ષો લગાવડાવવા ઈચ્છીએ છીએ.

II ઉદાહરણ પ્રમાણે કૌંશમાં આપેલા ક્રિયારૂપોનાં યોગ્ય રૂપોનો ઉપયોગ કરી વાક્યો પૂરાં કરો.

- ઉદાહરણ : 1) પશુઓને _____ માં સરળતા રહેશે. (ચરવું)
પશુઓને ચરાવવામાં સરળતા રહેશે.
- 2) હું પૂરણભાઈને _____ લઈશ. (બોલાવવું)
હું પૂરણભાઈને બોલાવડાવી લઈશ.
- 1) હું મારી ગાડી તૈયાર _____ છું. (કરવું)
 - 2) ગૌચરભૂમિમાં ફૂલો _____ પડશે. (ખોદવું)
 - 3) કપડાં _____ ને તૈયાર કરાવડાવી દીધાં છે. (સીવવું)
 - 4) અમે સો વૃક્ષો _____ ઈચ્છીએ છીએ. (લગાવવું)
 - 5) અતિથિઓ માટે ભોજન પણ _____ . (બનાવવું)
 - 6) ગામવાળા પાસેથી શ્રમદાન _____ લઈશું. (કરવું)
 - 7) મુખીની ગાડી તમારા ઘરે _____ દઈશ. (મોકલવું)
 - 8) બીજા કોને કોને _____ છે? (બોલાવવું)

- 9) અમારે તમને અમારું ઘર _____ છે. (દેખવું)
- 10) ઉદ્ધાટનનો લેખિત કાર્યક્રમ પણ _____ પડશે. (બનાવવું)
- 11) તેમણે ઘણાં વૃક્ષો _____ છે. (વાવવું)

III ઉદાહરણ પ્રમાણે નીચે આપેલાં વાક્યોનું પરિવર્તન કરો.

ઉદાહરણ : દૂધ સહકારી મંડળીનું મકાન બનાવ્યું છે.
દૂધ સહકારી મંડળીનું મકાન બનાવડાવ્યું છે.

- 1) અમે દૂધ સહકારી મંડળીની રચના કરી છે.
- 2) બાપુજીએ દીકરીને આપ્યો છે.
- 3) આપણે વૃક્ષો લગાવવા જોઈએ.
- 4) મંત્રીજી ઉદ્ધાટન કરશે.
- 5) તેમણે મારી પાસેથી સહયોગ કરાવ્યો હતો.
- 6) મારે ઘણાં કપડાં સિવવાનાં છે.
- 7) મારે કેટલાંક વૃક્ષો વાવવાનાં છે.

IV ડાબીબાજુ આપેલાં વાક્યાંશોને જમણીબાજુ આપેલાં વાક્યાંશો સાથે યોગ્ય રીતે જોડીને વાક્યો બનાવો.

1) ગૌચર ભૂમિમાં વૃક્ષારોપણ	- ચરાવવામાં સરળતા રહેશે.
2) પશુઓને ગૌચર ભૂમિમાં	- પણ બનાવડાવવો પડશે.
3) ઉદ્ધાટનનો લેખિત કાર્યક્રમ	- લગાવડાવ્યા હતાં.
4) ગામમાં થોડા ફૂવા	- પણ કરાવવું પડશે.
5) દરેક જણ પાસે એક એક વૃક્ષ	- ખોદાવવા છે.

V કૌંશમાં આપેલા હિન્દી શબ્દોના સમાનાર્થી ગુજરાતી શબ્દોનો ઉપયોગ કરી વાક્યો પૂરાં કરો.

- 1) અંબાલાલભાઈ પાસે વૃક્ષારોપણ _____ . (કરવાઈંગે)
- 2) દૂધ સહકારી મંડળીનું મકાન _____ છે. (બનવાયા)
- 3) સારું _____ માટે પૈસા વાપરવા પડે. (ખિલાને)
- 4) મહેશભાઈએ દીકરીના લગ્નમાં સ્વાદિષ્ઠ ભોજન _____ હતું. (બનવાયા)
- 5) તેમણે પોસ્ટથી ચોપડી _____ છે. (મીજવાઈ)

VI નીચે આપેલાં વાક્યોનાં નિષેધવાચક રૂપ બનાવો.

- 1) દૂધ વેચવા દૂરના ગામમાં જવું પડશે.
- 2) મંડળીના સભ્યોની યાદી કરાવડાવી છે.
- 3) હું મારી ગાડી મોકલાવીશ.
- 4) ગામમાં ફૂવો ખોદાવડાવવા છે.

- 5) ગામવાળા પાસેથી શ્રમદાન કરાવીશું.
- 6) અંબાલાલભાઈને બોલાવડાવવા છે.

VII નીચે આપેલા ગુજરાતી શબ્દોના હિન્દી શબ્દો આપો.
મુખી, ગૌચર, ભૂમિ, છાંયડો, નક્કી, મકાન, કોઈ, વખાણ, સમયસર, તલાટી.

VIII નીચે આપેલા હિન્દી શબ્દોના ગુજરાતી શબ્દો આપો.
કહલવાના, કરાના, કરવાના, खुदवाना, चलवाना, लगवाना, दिखाना, बनवाना, बुलवाना, भिजवाना।

IX કૌંશમાં આપેલાં પ્રશ્નસૂચક શબ્દોનો ઉપયોગ કરી નીચે આપેલાં વાક્યો પ્રશ્નવાચક વાક્યો બનાવો.

- 1) સાહેબ બધાંની રાહ જોતા હતા. (કોની)
- 2) અંબાલાલભાઈના ઘરે ગાડી મોકલાવવાની છે. (શું)
- 3) નવા મકાનનું ઉદ્ઘાટન કરાવવાનું છે. (શાનું)
- 4) આવતીકાલે વૃક્ષો લગાવડાવવાનાં છે. (ક્યારે)
- 5) ગૌચરમાં કૂવો ખોદવવાનો છે. (ક્યાં)
- 6) મેં તેમને દસ વાગે બોલાવડાવ્યા છે. (કેટલા વાગે)
- 7) કાર્યક્રમ તો પૂરણભાઈ જ સારી રીતે બનાવડાવી શકશે. (કોણ)

વાંચો અને સમજો

સહકાર

એવું કહેવાય છે કે ‘ઝાઝા હાથ રળિયામણા’. આ કહેવતને આપણે આપણા જીવનનો આધાર બનાવવો પડશે. સહકાર આપણી સામાજિક રચનાનો મૂળ આધાર છે. આપણે ફરી એકવાર આપણી સહકારીતાની પરંપરાને સમજવી પડશે. અને તે જ આધાર પર આપણા સમાજને ઢાળવો પડશે. સ્વતંત્રતા પછી આપણે ફરી એકવાર સહકારીતાના મહત્ત્વને સમજ્યા છીએ. હવે આપણે લાગુ કરવી પડશે. જેટલો ગામડાઓનો વિકાસ સહકારીતાથી સંભવ છે તેટલો સારો બીજા કોઈ પ્રકારે નહીં. જો આપણે ગામડાઓનો સમગ્રરૂપે વિકાસ કરવો હોય તો સહકારના માધ્યમ દ્વારા જ તેને સાકાર કરવો પડશે. આપણે એક બીજાના સુખદુઃખમાં ભાગીદારી કરવી પડશે. એક બીજાની ભાવનાઓને સમજવી અને સમજાવવી પડશે.

ગામડાઓમાં જો આપણે સહકારીતાને અપનાવીએ તો આપણે સહકારી મંડળીઓ બનાવીને શાસન પાસેથી ઘણો સહયોગ કરાવી શકીએ છીએ. પણ આ માટે આપણે આપણી યોજના બનાવવી પડશે અને તે યોજનાની સાર્થકતાથી શાસનને પરિચિત કરાવવું પડશે. ઉદાહરણ માટે જો આપણે ગામડાઓમાં દૂધ

સહકારી મંડળીની રચના કરવી હોય તો પહેલાં આપણે આપણા સહયોગીઓની એક યાદી બનાવવી પડશે. કેટલાક લોકોને તકનીકી જાણકારી મેળવવા પ્રશિક્ષણ માટે પણ મોકલવા પડશે. આર્થિક સહાયતા માટે બેંક પાસેથી ઋણ(લોન) લેવા માટે પ્રયત્ન કરવો અને કરાવવો પડશે. જો આપણે સફળતા પૂર્વક ગામમાં દૂધ સહકારી મંડળીની રચના કરાવી લઈએ તો ગામના દૂધ વેપારીઓ અને ખેડૂતોને આપણે સારો લાભ અપાવી શકીશું.

આવી જ ઘણી સહકારી સમિતિઓનું નિર્માણ કરાવીને આપણે ગામમાં લોકોને સહકારીતા માટે જાગૃત કરી શકીએ છીએ. તેથી જ કહેવાયું છે કે, 'વિના સહકાર નહીં ઉદ્ધાર'. એક બીજાના સહકારથી જ આપણે આર્થિક વિકાસના સપનાને સિદ્ધ કરી શકીએ છીએ. તેથી આપણે ગામડાઓને આર્થિક, સામાજિક રીતે સક્ષમ બનાવી શકીએ છીએ. પણ આપણા આ ઉદ્દેશ્યને પ્રાપ્ત કરવા માટે આપણે બધાને એક થવું પડશે.

શબ્દાર્થ

ગુજરાતી શબ્દ

સહકાર
સમગ્રરૂપ
ભાગીદારી
ભાવના
અપનાવવું
સાર્થકતા
પરિચિત
તકનીકી
પ્રશિક્ષણ
ઋણ/લોન
સફળતા
પૂર્વક
જાગૃત
સપના
સિદ્ધ
સક્ષમ

હિંદી અર્થ

સહકાર
સમુચિત/સમગ્રતયા/સમગ્રરૂપ સે
ભાગીદારી/હિસ્સેદારી
ભાવના
અપનાના
સાર્થકતા
પરિચિત
તકનીકી
પ્રશિક્ષણ
ઋણ/કર્જ
સફલતા
પૂર્વક
જાગરૂક
સપને
સિદ્ધ/સાકાર
સક્ષમ

અભ્યાસ

I પરિચ્છેદના આધારે નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

- 1) આપણી સામાજિક રચનાનો મૂળ આધાર શું છે?
- 2) ગામડાઓનો વિકાસ કેવી રીતે સારો થઈ શકે છે?
- 3) આપણે શેમાં ભાગીદારી કરવી પડશે? શું સમજવું પડશે?
- 4) ગામડાઓમાં સહકારી સમિતિઓ બનાવીને કોની પાસેથી સહયોગ કરાવી શકાય?
- 5) દૂધ સહકારી મંડળીની રચનાથી કોને લાભ અપાવી શકીશું?
- 6) આપણે દૂધ સહકારી સમિતિની રચના કરવી હોય તો શું શું કરવું પડશે?
- 7) આર્થિક, સામાજિક રીતે સક્ષમ બનવા શું કરવું પડશે?
- 8) આ પરિચ્છેદમાં આપેલી બે કહેવતોનો અર્થ સમજાવો.

II નીચે આપેલા શબ્દોનો વાક્યોમાં ઉપયોગ કરો.

પરંપરા, સહકાર, સમાજ, મહત્વ, વિકાસ, માધ્યમ, સુખદુઃખ, મંડળી, ભાગીદારી, સમગ્રરૂપ, સમિતિ, તકનીકી, પ્રયત્ન, આર્થિક, સામાજિક, ઉદ્દેશ્ય.

III નીચે આપેલા ગુજરાતી શબ્દોના હિન્દી શબ્દો આપો.

ગામડું, સફળતા, સહકાર, ભાગીદારી, ઋણ, જાગૃત, પ્રશિક્ષણ

IV હિન્દીમાં અનુવાદ કરી યોગ્ય શીર્ષક આપો.

અહિંસાનો સંદેશ આપણને દરેક ધર્મના ધર્મગુરુઓ પાસેથી મળે છે. વેદોથી લઈને વિનોબા સુધી બધાંએ પોતપોતાની રીતે અહિંસાનો સંદેશ આપ્યો છે. પરંતુ સૌથી પહેલાં અહિંસાનો સંદેશ આપણને મહાત્મા બુદ્ધ અને મહાવીર સ્વામી પાસેથી મળે છે. બૌદ્ધધર્મ અને જૈન દર્શનનો મૂળ આધાર જ અહિંસા છે. ગાંધીજીને પોતાના જીવનમાં અહિંસાની સાથે સત્યનો સમાવેશ કર્યો અને સત્ય-અહિંસાનો સંદેશ ભારતમાં જ નહીં પણ સમગ્ર વિશ્વમાં આ સંદેશ આપ્યો છે. આજે વિશ્વ આતંક અને ભયના વાતાવરણમાં જીવી રહ્યું છે. દરેક રાષ્ટ્ર બીજા રાષ્ટ્ર પર પોતાનો પ્રભાવ સ્થાપિત કરવા ઈચ્છે છે. એવામાં આપણને ગાંધીજીએ શાંતિ અને સદ્ભાવનો માર્ગ બતાવ્યો છે. જો આપણા વિચારો અને આચરણમાં સત્ય અને અહિંસાનો સમાવેશ થઈ જાય તો આપણા પ્રત્યેક કાર્યમાં વિશ્વકલ્યાણની ભાવના જાગૃત થઈ શકે.

આજે સમગ્ર વિશ્વમાં ગાંધીજીના સત્ય અને અહિંસાનો માર્ગ સ્વીકારે છે. જો પહેલાં વિશ્વને આ દર્શન અપનાવી લીધું હોત તો ગાંધીજીની વિશ્વકલ્યાણની ભાવના સાકાર થઈ ગઈ હોત. વૈશ્વિકરણની દિશામાં કરેલા આપણા બધા પ્રયત્ન સફળ થઈ શકે. જ્યારે આપણે અહિંસાનો વાસ્તવિક

अर्थ समञ्ज अने स्वीकार करीशुं. डेवण स्वीकार न्ही पण गांधीविचार अंगीकृत करवो ज़ोईअ. तथा पोताना आचरणानो अंग बनाववो ज़ोईअ.

V गुजरातीमां अनुवाद करी योग्य शीर्षक आपो.

गाँव हमारी संस्कृति के पोषक हैं। इसलिए हमें गाँवों का विकास करने में सदा प्रयत्न करना चाहिए। गाँवों को सड़क से जोड़ना और उसके विकास के लिए शासन को भी योजनाएँ बनाना चाहिए।

हमारी आर्थिक उन्नति गाँवों पर निर्भर है। इसलिए गाँव का विकास करना और शासन से कह कर उस में समस्त आवश्यकताएँ जुटाना हमारा कर्तव्य है।

गाँव को कीचड़ से मुक्त करवाना, गलियों को पक्का बनवाना, पानी के निकाम के लिए नालियाँ बनवाना बहुत आवश्यक है।

शिक्षा की सुविधाएँ उपलब्ध करवाना भी उतना ही आवश्यक है जितना गाँव को स्वच्छ बनाना। शिक्षा के प्रसार के लिए बच्चों को व उनके माता-पिता को प्रेरित कर बच्चों को पाठशाला भिजवाने की व्यवस्था करना तथा शासन द्वारा स्कूल खुलवाना भी आवश्यक है। यदि गाँव के बच्चे पढ़े लिखे होंगे तो वे अपने जीवन में तो उन्नति करेंगे ही साथ-साथ गाँव के विकास में भी योगदान करेंगे।

शिक्षका के ही समान स्वास्थ्य की सुविधाएँ भी ग्रामीण क्षेत्र में आवश्यक है। गाँव में एक प्राथमिक चिकित्सा खुलवाना तो बहुत ही आवश्यक है। यह कार्य पंचायतों के प्रतिनिधियों द्वारा शासन के सहयोग से करवाना चाहिए।

गाँव को सुंदर बनाने के लिए भी हमें हर तरह का प्रयास करना चाहिए। गाँव के चारों ओर पेड़ लगवाना। पेय जल की तथा प्रकाश की ठीक-ठीक व्यवस्था जुटाना भी आवश्यक है। जैसे-जैसे हमारे गाँव विकसित होते जाएँगे वैसे-वैसे हमारा देश समृद्ध होता जाएगा। इसलिए गाँव की जनता का, शासन का तथा अन्य प्रतिनिधियों को गाँव का विकास करने के लिए पूरा-पूरा प्रयत्न करना चाहिए।

शब्दार्थ

हिंदी शब्द

सड़क

उन्नति

निर्भर

समस्त

कीचड़

गलियाँ

पक्का

विकास

नालियाँ

गुजराती अर्थ

रस्तो/मार्ग/सडक/रोड

उन्नति

निर्भर

समस्त/समग्र

कीचड/कादव

गलियो/शेरी

पाकको

निकास

नीक

प्रसार	પ્રસાર
खुलवाना	ખોલાવવું
चिकित्सा	ચિકિત્સા
पंचायत	પંચાયત
प्रतिनिधि	પ્રતિનિધિ
हर तरह	બધી રીતે
पेय जल	પીવાનું પાણી
जनता	જનતા
विकसित	વિકસિત

VI તમારા ગામમાં સહકારી ધોરણે ચાલતી કોઈ પ્રવૃત્તિ ઉપર ગુજરાતીમાં પરિચ્છેદ લખો.

टिप्पणियाँ

I. इस पाठ में निम्न प्रकार के वाक्यों का परिचय दिया गया है।

- 1) મકાનનું ઉદ્ઘાટન પણ કરાવવું भवन का उद्घाटन भी कराना पड़ेगा।
પડશે.
- 2) ગૌચર ભૂમિમાં વૃક્ષારોપણ चराहगाह में वृक्षारोपण करवाना पड़ेगा।
કરાવડાવવું પડશે.
- 3) મકાન બનાવડાવીને તૈયાર કરાવી भवन बनवा कर तैयार करवा दिया है।
દીધું છે.
- 4) એક કૂવો ખોદાવવાની યોજના છે. एक कुआ खुदवाने की योजना है।
उपर्युक्त वाक्यों से रेखांकित किया-रूप हिंदी के 'कराना', 'करवाना', 'बनवाना',
'खुदवाना' जैसे प्रेरणार्थक क्रियाओं के प्रयोग हैं। ('करवું' (करवું), 'કરાવવું' (करना),
'કરાવડાવવું' (कराना), 'કરાવડાવવું' (करवाना)
- 1) હું કામ કરું છું. मैं काम करता हूँ।
- 2) હું તેની પાસે કામ કરાવું मैं उस से काम कराता हूँ/करवाता हूँ।
છું./કરાવડાવવું છું.
- 3) હું નોકરને કઠીને તેની પાસે मैं नौकर से कह कर उस से काम कराता
કામ કરાવું છું./કરાવડાવવું છું. હું /करवाता हूँ।

ऊपर के तीनों वाक्यों में पहले वाक्य में क्रिया करने वाला एक ही है और वह स्वयं क्रिया करता है। दूसरे वाक्य में क्रिया करने वाला एक है (अर्थात् 'ते' (ते) (वह) और कराने वाला दूसरा (अर्थात् 'हुं' (हु))। तीसरे में करने वाला एक है (अर्थात् 'ते' (ते) 'वह') है और कराने वाले दो हैं (अर्थात् 'हुं' (हुँ) (मैं) तथा 'नौकर' (नौकर)। दूसरे और तीसरे वाक्यों में दो

प्रकार की प्रेरणार्थक क्रियाएँ प्रयुक्त की गई हैं। ध्यान दें कि प्रेरणार्थक क्रियावाले वाक्यों में अपादान कारक दिखाने वाले परसर्ग 'पासेथी' (पासेथी) 'से' का प्रयोग होता है। यह स्पष्ट रूप में परसर्ग होता है या वाक्य में अंतरलीन होता है जो अर्थ से स्पष्ट होता है।

II गुजराती में प्रेरणार्थक क्रिया-रूप निम्न प्रकार से बनते हैं।

1. व्यंजनांत क्रियाएँ।

1)	लभ-वुं	लभाववुं	लभावडाववुं
2)	कर-वुं	कराववुं	करावडाववुं
3)	चड-वुं	चडाववुं	चडावडाववुं
4)	देभ-वुं	देभाववुं	देभावडाववुं
5)	सांभल-वुं	सांभलाववुं	सांभलावडाववुं

- 1) में तेनी पासेथी पत्र लभाव्यो.
- 2) मकाननुं उदघाटन करावडाव्युं.
- 3) ते भूभ उंचे धजा चडावडाववाना छे.
- 4) ते छोकरीने छोकरो देभाडवो पडशे.
- 5) तमारे मने गीत सांभलाववुं पडशे.

उपर्युक्त उदाहरणों से स्पष्ट है कि मूल क्रिया से प्रेरणार्थक क्रिया बनाने के लिए 'आव' (आव) या 'आड' (आड़) प्रत्यय जोड़े गए हैं। यह भी समझिए कि मूल क्रिया के मध्य में 'आ' (आ) या 'आं' (आं) स्वर हैं तो वे प्रेरणार्थक रूप में 'अ' (अ) या 'अं' (अं) हो जाते हैं।

2. स्वरांत क्रियाएँ

1)	पी-वुं	पीवाडवुं/पीवाडववुं	पीवाडावडाववुं
2)	भा-वुं	भावाडवुं/भावाडववुं	भावाडावडाववुं
3)	गा-वुं	गावाडवुं/गावाडववुं	गावाडावडाववुं
4)	दे-वुं	देवाडवुं/देवाडववुं	देवाडावडाववुं
5)	ले-वुं	लेवाडवुं/लेवाडववुं	लेवाडावडाववुं
6)	नाह-वुं	नाहाडवुं/नाहाडववुं	नाहाडावडाववुं

- 1) गीताअे गायने पाणी पीवाडावडाव्युं.
- 2) माअे आलकने भीचडी भवाडावी.
- 3) रमाअे मने कहीने प्रेरणा पासेथी गीत गावाडावडाव्युं.
- 4) पूजाअे सोनानी येन लेवाडावडावी.
- 5) आलकने रोज नवाडाववुं जोईअे.

ध्यान दीजिए कि स्वरांत क्रियाओं के साथ 'आव' (आव), 'आड' (आड) प्रेरणार्थक प्रत्यय जोड़ने से पहले 'व' (व) जोड़ा जाता है। यदि मूल क्रिया का अंतिम स्वर 'आ' (आ) है तो यह 'अ' (अ) में बदल जाता है और उसके बाद 'व' (व) तथा 'आव' (आव) अथवा 'आड' (आड) जोड़े जाते हैं।

III अपवाद

1)	टेक-वुं	टेकवुं/टेकावुं	टेकावडावुं
2)	चेत-वुं	चेतवुं	चेतावडावुं
3)	भील-वुं	भीलवुं	भीलावडावुं
4)	भर-वुं	भेरवुं	भेरावडावुं
5)	इर-वुं	इरवुं/इरावुं	इरावडावुं
6)	मण-वुं	मेणवुं	मेणावडावुं
7)	छोड-वुं	छोडवुं	छोडावडावुं

- 1) દાદાએ નીચે પડેલી ડાંગ ટેકાવડાવી.
- 2) મારે તેને ચેતવવી જોઈતી હતી.
- 3) ભગવાન સૂર્યના કિરણોથી સૂર્યમુખીના ફૂલને ખીલવડાવે છે.
- 4) ઝઘડતા લોકોને છોડાવવા જોઈએ.
- 5) બોરડી પરથી બોર ખેરવડાવીને ખાવા સારા લાગે છે.

ऊपर बताए गए जैसे कुछ गुजराती क्रिया-रूपों में जब प्रेरणार्थक प्रत्यय 'व' (व) जोड़ा जाता है तब मूल क्रिया का 'अ' (अ) 'अे' (ए) में परिवर्तित हो जाता है।

ध्यान दीजिए की सब क्रियाओं का प्रेरणार्थक रूप नहीं होते हैं। जैसे की, आ, जा।